

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

حوزه علمیه مکتب کوثر (س)

شهرستان کاشان

پایان نامه سطح دو (کارشناسی)

سایست سالاری در حکومت علوی

استاد داوود:

حجت الاسلام و المسلمین حاج آقای اصولی

استاد (اهنما):

حجت الاسلام والمسلمین سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی

تهیه و تنظیم:

زهرا دنیا دیده

مهر ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

حوزه علمیه مکتب کوثر (س)

شهرستان کاشان

پایان نامه سطح دو (کارشناسی)

سایست سالاری در حکومت علوی

استاد داوود:

حجت الاسلام و المسلمین حاج آقای اصولی

استاد (اهنما):

حجت الاسلام والمسلمین سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی

تهیه و تنظیم:

زهرا دنیا دیده

مهر ۱۳۹۱

(ب)

تقدیم به:

به اسوه عدالت و مولای عشق!

و به آنان که چون علی علیه السلام می اندیشند و تحقق عدالت را در سیره او می جویند و همواره

از ره پویان راستین راه اویند.

سپاسگزاری :

شکرو سپاس بی انتباه درگاه ایزدمنان و طلب تایید از قطب عالم امکان حضرت بقیه الله الاعظم
روحی و ارواحی العالمین له الفداه.

و با تقدیم عالی ترین مراتب سپاس به محضر شریف:

- استاد عظیم الشان حجت الاسلام والمسلمین بنی هاشمی خمینی (دام ظلّه) که بار، بنمودهای ارزنده شان

مراد تنظیم این رساله را بنمایی کردند

- تمام اساتید معظم و معزز مخصوصاً مرحوم آیت الله العظمی شربی (قدس سره) که زمینه رشد و ارتقاء

فراستی و معنوی اینجانب را فراهم نمودند.

- و با تشکر و قدردانی از پدر و مادر کرامی و خانواده ام که مراد انجام این تکلیف همراهی کردند.

مهمترین اصل در اندیشه و سیره سیاسی امام علی علیه السلام اصل عدالت است که معیار همه چیز است و جز بدان نمی توان به اهداف دولت اسلامی و فراهم کردن زمینه تعالی فرد و جامعه دست یافت. از نظر ایشان معیار بودن عدالت در اداره مردمان تا بدانجاست که قوانین باید تابع عدالت باشد و استحقاقها در همه امور رعایت شود و هر گونه تبعیض از جامعه زدوده شود.

از آنجا که گزینش کارگزاران یکی از مهم ترین و سرنوشت سازترین مراحل اجرایی در نظام حکومتی می باشند، معیارهای گزینش آنها از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است و این حساسیت به این دلیل است که کارگزاران بازوی اجرایی حاکمان و به منزله عاملان اقامه عدل و قانون در جامعه به حساب می آیند. از این رو شایستگی، توانمندی و سلامت رفتاری آنان مهم ترین نقش را در ساماندهی امور مختلف اجتماعی به عهده دارد.

با نگاهی به سیره سیاسی امیرالمومنین علیه السلام در دوران کوتاه حکومتش متوجه می شویم که حضرت شایسته سالاری را به عنوان رکن اساسی و محور اصلی گزینش مطرح کرده و معیار انتخاب افراد را تخصص و تعهد آنان می داند و از گزینش افراد بر اساس وابستگی های خانوادگی، سیاسی و جناحی به شدت نهی می کند. کارگزار بودن در حکومت اسلامی امانتی است که باید به اهلش سپرده شود کسانی که شایستگی و توانایی آن کار را داشته باشند.

بهترین و شایسته ترین فرد برای احراز مشاغل مختلف از نگاه امام علیه السلام کسی است که از یکسو تخصص لازم در مورد آن شغل را داشته باشد و از سوی دیگر از ویژگیهای مثبتی مثل دین داری، پاکی و صلاحیت خانوادگی، حیا و امانتداری بهره مند باشد. بر اساس توصیه های مؤکد امام علی علیه السلام مدیران و مسئولان نظام اسلامی حق ندارند که مشاغل دولتی را بر اساس وابستگی های خانوادگی یا سیاسی تقسیم کنند. آنها مجاز نیستند که امور اجرائی مردم را به کسانی واگذار کنند که اصالت خانوادگی ندارند و از فضائل و کرامتهای اخلاقی به دوراند همچنین حق ندارند از کسانی که از توانائی، تخصص، تقوا و تعهد لازم برخوردار نیستند در کارها و مشاغل مختلف سازمانها و نهادهای نظام اسلامی بهره گیرند زیرا مدیریت و مسئولیت امانت بسیار مهمی است که باید به افراد شایسته و متخصص سپرده شود.

حضرت امیرعلیه السلام به صراحت می آموزد که مبنای انتخاب، شناخت درست و آزمودن نیروهاست. و تأکید می کند که ملاک و معیار گزینش و انتخاب باید لیاقت و شایستگی باشد، نه روابط، پیوندها و ملاحظات. در منظر ایشان همه این ناراستیها و تباهیها در یک دولت از گزینش ها و انتخابهای نادرست و بدور از معیار نشأت می گیرد. امیر مؤمنان در عهدنامه خود به مالک اشتر هر نوع دور شدن از معیارگرایی در گزینش و انتخاب نیروها را طرد می کند و به وی توصیه مؤکد می نماید که در این امر به خوش گمانی و هوشیاری خود تکیه نکند و صرفاً بر اساس معیارهای درست عمل نماید.

بدین ترتیب امام علیه السلام معیارهایی را برای گزینش کارگزاران و کارمندان مورد توجه قرار داده است که عمل به آنها می تواند حکومت هارا به سوی سعادت و رفاه و امنیت رهنمون سازد.

امید که روشهای مدیریتی امام علی علیه السلام در انتخاب افراد شایسته برای پست ها و مقامهای اداره امور کشور، نصب العین تمامی کارگزاران نظام اسلامی باشد ان شاء الله.

فهرست منابع

* قرآن: مترجم: آیت الله مشکینی (ره)

* نهج البلاغه: الشریف الرضی، مترجم: محمد دشتی، قم، انتشارات قدس، ۱۳۸۵ش، و ترجمه: اسدالله مبشری، چ ۱۳، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۳ش

* مفاتیح الجنان: شیخ عباس قمی، مترجم: الهی قمشه ای، چ ۱۱، قم، آیین دانش، ۱۳۸۷ش

(۱) آشوری، داریوش، «دانشنامه سیاسی»، تهران، انتشارات سهرودی، ۱۳۶۱ش

(۲) امینی، عبدالحسین، «الغدیر»، ۱۱ ج، چ ۶، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴ش

(۳) ارسطو، «سیاست»، ترجمه حمید عنایت، چ ۴، تهران، چاپخانه سپهر، ۱۳۴۴ش

(۴) افلاطون، «جمهوری»، ترجمه فواد روحانی، چ ۱۰، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۹ش

(۵) ابن خلدون، عبدالرحمن، «تاریخ ابن خلدون»، بیروت، داراحیاء التراث العربی، ۱۴۰۸ق

(۶) البرقی، احمد بن محمد بن خالد، «المحاسن» ۲ ج، قم، المجمع العالمی لأهل البیت، ۱۴۱۳ق

(۷) تمیمی آمدی، عبدالواحد، «شرح غررالحکم و دررالکلم» تحقیق جمال الدین محمد خوانساری، ۷ ج، چ پنجم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۳ش

(۸) جرداق، جرق، «الامام علی (ع) صوت العداله الانسانیه» ترجمه سید هادی خسرو شاهی، چ ۴، تهران، نشر بوستان کتاب، ۱۳۸۶ش

(۹) الحر العاملی، محمد بن حسن، «وسایل الشیعه»، ۲۰ ج، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۱۰۴ق

(۱۰) دلشاد تهرانی، مصطفی، جمال دولت محمود، تهران، نشر دریا، ۱۳۸۲ش

(۱۱) (...)، خلاصه سیره نبوی، تهران، نشر دریا، ۱۳۸۵ش

(۱۲) رهبر، محمد تقی، «درسهای سیاسی از نهج البلاغه»، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۴ش

(۱۳) رسولی خلخالی، محمد مهدی، «حاکمیت در اسلام» قم، دفتر انتشارات اسلامی، بی تا

(۱۴) سبحانی، جعفر، «مبانی حکومت اسلامی»، ترجمه داوود الهامی، قم، موسسه علمی فرهنگی سیدالشهدا، ۱۳۷۱ش،

(۱۵) (...)، «تاریخ اسلام»، قم، موسسه انتشاراتی امام عصر (عج)، ۱۳۸۳ش

(۱۶) ساروخانی، باقر، «درآمدی بر دوائر المعارف علوم اجتماعی»، تهران، نشر کیهان، ۱۳۷۰ش

(۱۷) شکبیا، بهروز، «دوائر المعارف فرهنگ سیاسی»، تهران، نشر فروغی، بی تا

(۱۸) شاکرین، حمید رضا، پرسش ها و پاسخ ها: دفتر هشتم، حکومت دینی، چ ۴، قم، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۵ش،

(۱۹) (...)، دفتر هفتم، چ ۸، سال ۱۳۸۸

(۲۰) شمس الدین، محمد مهدی، «نظام حکومت و مدیریت در اسلام»، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۵ش

(۲۱) محمد بن علی، صدوق، علل الشرایع، ترجمه سیدعلی حسینی، ۲ ج، قم، اندیشه مولانا، ۱۳۸۸ش

(۲۲) طباطبایی، محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ترجمه سید محمد باقر موسوی همدانی، ۲۰ ج، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۶۷ ش

(۲۳) طلوعی، محمود، «فرهنگ جامع سیاسی» تهران، نشر علم سخن، ۱۳۷۲ ش

(۲۴) عمید، حسن، «فرهنگ فارسی»، تهران، انتشارات سکه، ۱۳۸۹ ش

(۲۵) کلینی، محمد بن یعقوب، «الکافی»، ۸ ج، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵ ش

(۲۶) معلوف، لویس، «المنجد فی اللغة»، ۲ ج، ترجمه قاسم بوستانی، تهران، الوفاء، ۱۳۸۰ ش

(۲۷) معین، محمد، «فرهنگ فارسی» ۶ ج، ۶ ج، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۳ ش

(۲۸) موسوی خمینی، روح الله، «ولایت فقیه»، ۱۲ ج، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۱ ش

(۲۹) مکارم شیرازی، ناصر، «مدیریت و فرماندهی در اسلام» قم، مدرسه الامام علی بن ابیطالب، ۱۳۷۶ ش

(۳۰) مطهری، مرتضی، «بیست گفتار» تهران، صدرا، ۱۳۶۹ ش

(۳۱) مجلسی، محمد باقر، «بحار الانوار» ۱۱۰ ج، بیروت، نشر الوفاء، ۱۴۰۴ ق

(۳۲) ماندگار، محمد مهدی، «حقوق متقابل دولت و مردم در نهج البلاغه»، ۳ ج، سوم، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۶ ش

(۳۳) محمدی ری شهری، محمد، «میزان الحکمه»، ۱۴ ج، ۳ ج، قم، سازمان چاپ و نشر دارالحديث، ۱۳۸۷ ش

(۳۴) نیکویرش راد، فرزانه، «حکومت اجتماعی در دوران علی (ع)» تهران، نغمه نو اندیش، ۱۳۸۶

(۳۵) نبوی، محمد حسن، «مدیریت اسلامی» ۱۴ ج، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۲ ش

(۳۶) واعظی، احمد، «حکومت دینی (تاملی بر اندیشه سیاسی اسلام)» تهران، مرصاد، ۱۳۷۸ ش

(۳۷) (...) حکومت اسلامی (درسنامه اندیشه سیاسی اسلام) ۸ ج، قم، انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه قم، ۱۳۸۶ ش

(۳۸) هاشمی رفسنجانی، اکبر، «تفسیر راهنما»، ۲۰ ج، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۱ ش

(۳۹) یانگ، مایکل، «در پیدایش شایسته سالاری» بی جا، بی نا، ۱۹۵۸ م

مقالات:

اسدسنگابی، کریم، «شایسته سالاری»، صف، ۱۱۸، بی تا